

แนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคเหนือตอนบน
Guidelines for Development of Educational Management to Meet Local
Communities' Needs in Schools Affiliated with Office of Basic
Education of Upper Northern Region

ชาลี ภัคดี^{*1}, ศ.พศิน แดงจวง², พระครูวิทิตศาสนารุ³, พระมหาวิระศักดิ์ สุรเมธี⁴, พระมหาสกุล มหาวีโร⁵, ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์⁶
Chalee Pakdee^{*1}, Phasina Thangjuang², Phrakruwititsatanorn³, Phramahaweerasak Suramedhi⁴,
Phramahasakul Mahaweero⁵, Chatchai sririkulpan⁶
^{*1,2,3,4,5,6}มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
^{*1,2,3,4,5,6}Mahamakut Buddhist University Lanna Campus
e-mail: chapak120101@gmail.com

Received: December, 5 2019

Revised: December, 25 2019

Accepted: December, 27 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพทั่วไปและเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน

ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนบ้านสันทรายคองน้อย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการตอบสนองความต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้ ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิด และได้ดำเนินการตามแนวทางพัฒนาคือโครงการ 1 โรงเรียน 1 ผลิตภัณฑ์ (เบเกอรี่) โดยมีผลการประเมินกระบวนการตามโครงการ ร้อยละ 89.00 และนักเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ย 4.05

โรงเรียนสัคน เชียงใหม่วิทยาคม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้ ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น หลังจากนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำแผนพัฒนา และดำเนินการตามแนวทางพัฒนา คือ โครงการพัฒนาผลสัมฤทธิ์โดยร่วมกับโรงเรียนออกแบบกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผลการประเมินมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.41/ 80.08 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 สามารถกล่าวได้ว่า กิจกรรมการสอนที่ร่วมกันสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง สามารถประกอบการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน มีค่าเท่ากับ 5.30 คิดเป็นร้อยละ 53.00 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 8.08 คิดเป็นร้อยละ 80.08 ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น

ร้อยละ 27.08 แสดงว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นหลังการเรียนด้วยกิจกรรมการสอนที่สร้างขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจ ร้อยละ 4.86

และโรงเรียนอนุบาลเมืองพะเยาบ้านโทกหวาก อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ดำเนินการตามความต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีความรักในวิถีชีวิตในชุมชน และได้ดำเนินการตามแนวทางพัฒนาคือโครงการส่งเสริมทักษะชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้โดยวิถีโครงการเพื่อพัฒนางานอาชีพ มีผลการประเมินกระบวนการตามโครงการ ร้อยละ 88.00 และ นักเรียนมีความพึงพอใจเฉลี่ย 4.01

คำสำคัญ: แนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา, ความต้องการของชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were to study general contexts of educational management and to formulate development guidelines in order to meet local communities' needs for schools under the jurisdiction of Basic Education Commission in the Upper Northern Region.

Findings revealed that Bansansai Klongnoi School, Amphoe Fang, Chaing Mai Province, carried out learning activities to encourage students to acquire knowledge-seeking skills, self-justification, and critical thinking. It also has participated in One School, One Product Program (Bakery), with the score of 82.15% of process evaluation and the average score of students' satisfaction at 4.05.

Saksan School, Amphoe Theong, Chaing Rai Province, carried out the activities in relation to community's needs by encouraging students to obtain the 21st century skills, knowledge-seeking skills, self-justification, and critical thinking to increase their achievement in school. A development plan was subsequently formulated and implemented through an Achievement Development Program together with the 21st century skills activities, with the efficiency achievement results at 80.41/80.08 proportions as compared to the given criteria at 80/80. It suggested that the instruction activities were highly effective, with the student's pre-test average score of 5.30, or 53.00% and post-test average score of 8.08 or 80.08%. The learning achievement after participating in the activities has increased by 27.08% and the students' satisfaction at 4.86.

Furthermore, Anubanmuangpayao School, Ban Tokwark, Amphoe Muang, Payao Province carried out the activities to promote students' life skills concerning the sufficiency economy, self-justification, cherished community ways of living, by implementing the so-

called Life-skill Promotion concerning Sufficiency Economy Project and Project-Based Learning (PBL). The process evaluation of the program was 88.00%. The students' average satisfaction was at 4.01.

Keywords: Guidelines for Development of Educational Management, Local Communities' Needs

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจใน มาตรา 29 ระบุว่าให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน และ มาตรา 40 ระบุว่า ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดการศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และ หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการกำกับส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา อันเนื่องมาจากเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ต้องการให้ประชาชนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษาครู บุคลากรทางการศึกษาอย่างแท้จริงในลักษณะเป็นเจ้าของ หรือหุ้นส่วนของสถานศึกษา โดยตระหนักถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน (จำลอง รัตนโกเศศ, อ่างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547 : 1)

ราชกิจจานุเบกษา (2553) ระบุว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 ได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา ในมาตรา 67 ระบุว่ารัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย เพราะกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนางานเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติทั่วไปถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนให้สำเร็จและดำเนินไปอย่างยั่งยืนตลอดชีวิตการวิจัยและพัฒนาเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบระเบียบมีการศึกษาทดลองให้เห็นประจักษ์อาศัยข้อมูลที่เชื่อถือได้ประกอบการตัดสินใจและปรับปรุงพัฒนาไปเรื่อย ๆ จนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือมีลักษณะตรงตามที่ต้องการ

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของคณะผู้วิจัย พบว่า ด้านการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนฐานรากยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ที่กำหนด ซึ่งสังเกตได้จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก

ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรอบที่ 1-รอบที่ 3 (พ.ศ.2545-2558) พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 7 ในด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ ยั่งยืนและต่อเนื่องตามเกณฑ์ข้อที่ 2 ด้านประสิทธิภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึงการได้มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการปฏิบัติหน้าที่ตามข้อที่ 5 ข้อที่ 13 และข้อที่ 14 ของระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา พ.ศ. 2553 และตัวบ่งชี้ที่ 8 ด้านพัฒนาการของการประกันคุณภาพภายในโดยสถานศึกษาและต้นสังกัด หมายถึง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามกฎกระทรวงที่ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อที่ 14 ระบุว่า กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัดทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่ครอบคลุมตัวบ่งชี้ตามกฎกระทรวงฯ ส่วนมากอยู่ในระดับพอใช้ และปรับปรุง และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 8 คน ครูที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน และตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครองรวมทั้งประชาชนทั่วไปจำนวน 9 คน จำนวน 25 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive) ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน แพร่ ลำปาง ลำพูน และแม่ฮ่องสอน เมื่อเดือนธันวาคม 2559 และเดือนมกราคม 2560 พบข้อมูลสำคัญพอสรุปได้ว่าในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาการบริหารจัดการสถานศึกษา อย่างมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน ที่ผ่านมามีส่วนใหญ่อ้อยละ 60 ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน ซึ่งมีสาเหตุหลักที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา “ฐานราก” คือ สถานศึกษา ทุกแห่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้มีองค์ประกอบครบตาม พ.ร.บ.การศึกษาและตามระเบียบของกระทรวงฯ แต่ในความเป็นจริงการดำเนินงานบริหารจัดการสถานศึกษาส่วนใหญ่นั้นคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง และชุมชนไม่ได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดำเนินงานโดยผู้บริหาร ครู บุคลากรของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นการร่วมแสดงความคิดเห็นและเห็นชอบในการกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การมีส่วนร่วมปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับ ชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายใน เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ในเบื้องต้นเกี่ยวกับบริบทด้านการวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนฐานราก ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการต่อยอดจากการที่นักวิจัยหลายท่านได้เคยศึกษาไว้แล้ว เช่น พิศศักดิ์ หม่อมกันทา (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแหลมโพธิ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระดับ สุวิชา วิริยมานุวงศ์ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะผู้วิจัยความคาดหวังว่า การศึกษาวิจัย แนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน โดยการกำหนดให้มีรูปแบบการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในเขตบริการสถานศึกษาและเครือข่ายชุมชนระหว่างสถานศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน โดยการศึกษาวิจัยและพัฒนา ครั้งนี้จะได้อะไรจากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพทั่วไป การจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เกิดกลไกความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาสร้างแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนที่มีกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจนระหว่างสถานศึกษาผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษาและชุมชน
2. ทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอันเกิดจากช่องทางโอกาสในการได้รับการศึกษาและการสร้างสรรค์การเรียนรู้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตการเสริมสร้างโอกาสทางการเรียนรู้และการศึกษาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีพื้นฐานที่ดี
3. เป็นการขยายผลการสร้างแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษามีรูปแบบที่นำไปปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นและมีกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจนเกิดระบบการถ่ายโอนองค์ความรู้เทคโนโลยีและทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนฐานรากและมีการขยายผลต่อไปยังชุมชนอื่น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม
4. เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ถือเป็นการลงทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต และรองรับการแข่งขันทางการศึกษาในสังคมอาเซียนได้
5. ผลดำเนินการวิจัยสามารถถอดบทเรียนเพื่อขยายผลหรือเป็นต้นแบบในการพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องความเป็นอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ ไปยังชุมชนหรือพื้นที่อื่นได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบนโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อศึกษา สภาพทั่วไปการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน 2) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน

กลุ่มเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน จังหวัดละ 1โรงเรียน ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ โรงเรียนบ้านสันทรายคองน้อย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ โรงเรียนสีกสันเชียงใหม่วิทยาคม และจังหวัดพะเยา ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลเมืองพะเยาบ้านโทกหวาก อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 9 คน ตัวแทนประชาชนทั่วไปจำนวน 9 คน รวมทั้งสิ้น 32 คนกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสนทนากลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน กลุ่มครูและบุคลากรทางการศึกษาจำนวน 3 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้ประเมินคุณภาพจำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 12 คนรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) โดยดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษา สำรวจ ข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร หลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเกตสภาพทั่วไป และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การค้นหาปัญหาและหาแนวทางพัฒนาในขั้นตอนนี้เป็นการออกแบบและพัฒนาแนวทาง โดยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ในระยะที่ 1มาจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหาปัญหา ออกแบบและ พัฒนาหาแนวทางการพัฒนา การบริหารจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการทดลองและประเมินแนวทางพัฒนาเป็นการทดลองดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม ตามความต้องการของชุมชน ซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) การดำเนินการ ตามโครงการ กิจกรรม ตามความต้องการของชุมชน
- 2) เครื่องมือที่ใช้คือโครงการ กิจกรรม ตามความต้องการของชุมชน
- 3) การประเมินผลโครงการและกระบวนการดำเนินงานตามโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงพัฒนาแนวทางในขั้นตอนนี้เป็นการปรับปรุงพัฒนาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนโรงเรียนบ้านสันทรายคองน้อย อำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่พบว่าชุมชน มีความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นจุดเด่นจุดเน้นให้นักเรียนมีจิตสาธารณะ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างเป็นระบบขั้นตอน และให้มีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้นโดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ ให้มีการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะในกระบวนการ PDCA หลังจากนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำแผนพัฒนาและได้ดำเนินการตามโครงการ 1 โรงเรียน 1 ผลิตภัณฑ์ (เบเกอรี่) โดยกลุ่มชุมชนนักเรียนที่สนใจการทำเบเกอรี่ กำหนดรายการเบเกอรี่ สอบถามความคิดเห็นผู้ซื้อว่ารายการขนมเบเกอรี่ที่จะทำเมื่อทำแล้วจะมีตลาดรองรับมากน้อยเพียงใด เมื่อนักเรียนมั่นใจในการตลาดจะสืบค้นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาแนะนำ และเมื่อทำเสร็จแล้วจะมีการนำเสนอผลงานทุกครั้ง

ผลการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนโรงเรียนสัสนเชียงใหม่วิทยาคม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย พบว่า ชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นจุดเด่นจุดเน้นตามลำดับดังนี้ ให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้ด้วยตนเองมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างเป็นระบบขั้นตอน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้สูงขึ้น สถานศึกษามีระบบประกันคุณภาพภายในที่ชัดเจน พัฒนาคู่มือที่มีผู้ดูแลไม่ตรงเอกให้มีความรู้ความสามารถในการออกแบบการสอนใหม่ ๆ มุ่งผลสัมฤทธิ์ในวิชาที่รับผิดชอบให้สูงยิ่งขึ้น มีการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ชุมชนพร้อมส่งเสริม จัดหา ให้มีรถตู้รับส่งนักเรียนที่มีบ้านอยู่ไกลจากโรงเรียน เพื่อลดปัญหาผู้ปกครองส่งลูกหลานเข้าไปเรียนในเมือง ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนโรงเรียนอนุบาลเมืองพะเยาบ้านโทกหวาก อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา พบว่า ชุมชนมีความต้องการพัฒนาการเรียนรู้อาชีพ รวมทั้งประสานหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล เข้ามาช่วยเหลือการศึกษาแก่โรงเรียนในชุมชนแต่ยังติดขัดในด้านกฎหมายเพราะปัญหากฎหมายด้านการใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่สามารถนำมาช่วยเหลือโรงเรียนต่างสังกัดได้อย่างชัดเจน แม้ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเกือบเต็มตามเป้าหมายแล้ว และองค์การบริหารส่วนตำบล มีความต้องการช่วยเหลือด้านการศึกษา แต่ขัดกับกฎหมายดังกล่าว ดังนั้นจึงพยายามหาช่องทางให้ความช่วยเหลือในลักษณะการบูรณาการ นอกจากนี้ชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นจุดเด่นจุดเน้น ให้นักเรียนมีทักษะชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยวิธีโครงการงานสามารถคิดพัฒนางานอาชีพที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่น รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีความรักในวิถีชีวิตในชุมชน โดยทำโครงการร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาชีพ ต้องการให้มีการส่งเสริมด้านระเบียบวินัยให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการแสวงหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดโดยวิธีโครงการงานที่ชัดเจน และต้องการส่งเสริมด้านทักษะภาษาอังกฤษ และต้องการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หลังจากนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำแผนพัฒนา และได้ดำเนินการตามโครงการส่งเสริมทักษะชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้โดยวิธีโครงการงานเพื่อพัฒนางานอาชีพ โดยให้นักเรียนรวมกลุ่มเป็นชุมชนอาชีพที่สนใจ มีการสืบค้นความรู้ด้วยตนเองในการพัฒนางานอาชีพ สรุปลองค์ความรู้จัดทำแผนที่ความคิด และนำเสนอผลงาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

โรงเรียนบ้านสันทรายคองน้อย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงานในโครงการ 1 โรงเรียน 1 ผลิตภัณฑ์ (เบเกอรี่) มีการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการชุมชนโดยให้โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ ในการแสวงหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้ ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างเป็นระบบขั้นตอน ซึ่งเห็นว่าการดำเนินการใด ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้นั้น ก่อนดำเนินการ ต้องมีการกำหนดรายการเบเกอรี่อย่างน้อย 2-3 รายการนำไปสอบถามความคิดเห็นผู้ซื้อหรือผู้บริโภคว่ารายการขนมเบเกอรี่ที่จะทำเมื่อทำแล้ว จะมีตลาดรองรับมากน้อยเพียงใด เมื่อนักเรียนมั่นใจในการตลาดจะสืบค้นแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาแนะนำ และเมื่อทำเสร็จแล้วจะมีการนำเสนอผลงานทุกครั้ง

จากข้อค้นพบ ผลที่ได้การวิจัยทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาระบบการคิด รู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถเพิ่มผลผลิต สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจมากขึ้น เพราะผลผลิตที่ดำเนินการเป็นไปตามความต้องการของชุมชน หรือผู้บริโภค ซึ่งมีความแตกต่างจากการดำเนินงานที่ผ่านมา ผลผลิตที่นำออกมาตามความคิดของผู้ทำหรือครูเป็นผู้ชี้แนะ แต่ไม่ได้นำไปสอบถามความต้องการของผู้ซื้อหรือผู้บริโภค ก่อน ในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นไปตามคำสั่งของครู นักเรียนไม่มีโอกาสในการแสวงหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ขาดกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างเป็นระบบขั้นตอนรวมทั้งจะไม่ทราบการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงพัฒนาผลงานให้ดียิ่งขึ้น

ที่เป็นเช่นนี้มาจากข้อค้นพบซึ่งเป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการชุมชนมาจัดทำแผนพัฒนาโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ก่อนทำแผนพัฒนา สอดคล้องกับวิธีชานิภาวรรณ (2554 : 11-12) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การเป็นการประเมินสภาพขององค์การโดยเลือกใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์มากที่สุดโดยทั่วไป SWOT Analysis ถูกนิยมนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การ

สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการราชบัณฑิตสถาน (2546 : 176) ได้แยกความหมายของคำว่า ความต้องการ ออกเป็นคำว่า “ความ” หมายถึง เนื้อหา เกิดความ อากา “ต้องการ” หมายถึง อยากได้ใคร่ได้หรือประสงค์จะได้ ดังนั้น “ความต้องการ” จึงหมายถึง ความอยากได้ หรืออาการที่อยากได้และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว จะทำให้บุคคลเกิดสิ่งเร้าที่มากกระตุ้น และมีแรงขับภายในเกิดขึ้น จึงมีผลทำให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อดิ้นรน และแสวงหาการตอบสนองความต้องการนั้น เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วบุคคลนั้นก็เกิดความต้องการใหม่ ๆ หรือมีความต้องการในระดับที่สูงขึ้นมาทดแทน

วนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด สอดคล้องกับนันท์นรี เสียมไหม (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความต้องการของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเกาะสีเฮอร์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครองนักเรียนมีความต้องการต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาโรงเรียนเกาะสีเฮอร์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโรงเรียนเกาะสีเฮอร์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม มีความแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ.05 และ 3) ผู้ปกครองนักเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการต่อการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาโรงเรียนเกาะสีเฮอร์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ในด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พบว่าผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเกาะสีเฮอร์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต แตกต่างกัน

โรงเรียนสัคน์เชียงใหม่วิทยาคม อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โรงเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยการดำเนินงานและประเมินผล การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างเป็นระบบขั้นตอนโดยกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

จากข้อค้นพบผลที่ได้การวิจัย คือ ครูวิเคราะห์หลักสูตรออกแบบการสอนจัดทำแผนการสอนก่อนการเรียนครูแจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการศึกษาทั้งด้านพุทธิพิสัย (knowledge: K ด้านความรู้) ด้านทักษะพิสัย (practice หรือ Process: P ด้านการปฏิบัติหรือด้านกระบวนการ) และด้านจิตพิสัย (Attitude: A ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร) (KPA) หลังจากแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนให้นักเรียนทราบแล้ว ในขั้นตอนต่อไปคือการให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้ก่อนเรียน ครูเปิดประเด็นหรือเรื่องที่จะเรียนรู้ หลังจากนั้นครูให้นักเรียนร่วมกลุ่มสืบค้นความรู้ศึกษาใบความรู้ สรุปลองค์ความรู้ด้วยตนเองทบทวนความรู้ (เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อสร้างภาวะผู้นำผู้ตาม รู้จักรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น) หลังจากนั้นครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลการสืบค้นความรู้ (เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะการสื่อสาร) ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบความรู้ (เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิด ประมวลผลความรู้) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปลองค์ความรู้เป็นแผนที่ความคิด (เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะการคิด) และทำแบบทดสอบหลังเรียน สรุปลองค์การเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ร้อยละ 80.80 สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ร้อยละ 53.00 ในด้านกิจกรรมกลุ่มสามารถปฏิบัติสืบค้นความรู้ สรุปลองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ทุกคน ร้อยละ 10 และด้านนักเรียนมีวินัย มีความซื่อสัตย์ทุกคนอยู่ในระดับ 3 ขึ้นไปจากการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีทักษะ ในการแสวงหาความรู้ สรุปลองค์ความรู้

ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์อย่างเป็นระบบขั้นตอนผ่านเกณฑ์ทุกคนผลการประเมินกระบวนการผลการประเมินเฉลี่ยร้อยละ 95 ผ่าน และได้“ดีเยี่ยม” (Best Practice) ชุมชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานตามความต้องการค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากเท่ากับ 3.96

ที่เป็นเช่นนี้มาจากข้อค้นพบซึ่งเป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการชุมชนมาจัดทำแผนพัฒนาโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ก่อนทำแผนพัฒนา สอดคล้องกับวิธีสนิภาวรรณ (2554 : 11-12) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การเป็นการประเมินสถานภาพขององค์การโดยเลือกใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์มากที่สุดโดยทั่วไป SWOT Analysis นิยมนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การ เมื่อได้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งปัญหา อุปสรรคจากการวิเคราะห์ SWOT แล้ว เพื่อให้ได้ทราบแนวทางในการพัฒนาตามความต้องการของชุมชนอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมจึงมีการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางจัดทำเป็นแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อพัฒนาที่ชัดเจนมีขั้นตอนที่เป็นระบบมากขึ้น

และสอดคล้องกับทิพาพร ต้นขศิริ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในภาพรวมเกี่ยวกับความต้องการของผู้ปกครองของนักเรียนระดับปฐมวัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กระดับปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้านได้แก่ด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยด้านครูและบุคลากรและด้านการจัดบริการอาหารสำหรับเด็กและระดับมาก 3 ด้านได้แก่ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมด้านการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน สอดคล้องกับพาทิพย์ ชมคำ (2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่าในงาน 4 ด้าน คือ 1) งานวิชาการ 2) งานงบประมาณ 3) งานบุคคล และ 4) งานบริหารทั่วไป พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมด้านงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คืองานบริหารงานทั่วไป ด้านงานวิชาการ และด้านงานบุคคล

โรงเรียนอนุบาลเมืองพะเยาบ้านโทกหาวก อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชน โดยการทำงานและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยชุมชนมีความต้องการให้โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนักเรียนได้เรียนรู้โดยวิถีโครงการสามารถคิดพัฒนางานอาชีพที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่น รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง มีความรักในวิถีชีวิตในชุมชน โดยทำโครงการร่วมกับชุมชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาชีพ ต้องการให้มีการส่งเสริมด้านระเบียบวินัยให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการแสวงหาความรู้ สรุปลงมาได้ด้วยตนเอง มีกระบวนการคิดโดยวิถีโครงการที่ชัดเจน และต้องการส่งเสริมด้านทักษะภาษาอังกฤษ โดยกำหนดกิจกรรมไว้ในช่วงระยะเวลาลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

จากข้อค้นพบผลที่ได้การวิจัยจากโครงการส่งเสริมทักษะชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้โดยวิธีโครงการเพื่อพัฒนางานอาชีพ โดยให้นักเรียนรวมกลุ่มเป็นชุมนุมอาชีพที่สนใจ มีการสืบค้นความรู้ด้วยตนเองในการพัฒนางานอาชีพ และนำเสนอผลงาน โดยมีการกำหนดรูปแบบโครงการ โดยมีขั้นตอน 1) มีการกำหนดสถานการณ์และความจำเป็นการกำหนดเรื่องโครงการ 2) การคิดทำโครงการเรื่องที่สนใจ 3) นำเสนอความคิดที่แปลกใหม่แก่ผู้เกี่ยวข้องเช่นครู เพื่อน ผู้บริโภคหรือลูกค้า และสอบถามความเป็นไปได้แก่ผู้บริโภคหรือเกี่ยวข้อง 4) ลงมือสืบค้นความรู้และลงมือปฏิบัติ 5) การประเมินผลและพัฒนาผลงาน 6) นำเสนอผลงานเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วได้นำไปเสนอผลงานโดยให้เพื่อนต่างชุมนุม ครู ผู้บริหารได้ประเมินผลก่อนนำออกจำหน่ายสรุปผลการประเมินกระบวนการเฉลี่ยร้อยละ 88 ผ่านชุมชนมีความพึงพอใจในการดำเนินงานตามความต้องการค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากเท่ากับ 4.01

ที่เป็นเช่นนี้มาจากข้อค้นพบซึ่งเป็นการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการชุมชนมาจัดทำแผนพัฒนาโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT Analysis) ก่อนทำแผนพัฒนา สอดคล้องกับวิรัช นิภาวรรณ (2554 : 11-12) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรเป็นการประเมินสถานภาพขององค์กรโดยเลือกใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์มากที่สุดโดยทั่วไป SWOT Analysis นิยมนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เมื่อได้ทราบจุดอ่อน จุดแข็ง ปัญหา อุปสรรค จากการวิเคราะห์ SWOT แล้วเพื่อให้ได้ทราบแนวทางในการพัฒนาตามความต้องการของชุมชนอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมจึงมีการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางจัดทำเป็นแผนงาน โครงการ กิจกรรมเพื่อพัฒนาที่ชัดเจนมีขั้นตอนที่เป็นระบบมากขึ้น

สอดคล้องกับวันชัย คำลือ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของผู้นำชุมชนที่มีต่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพของกองการศึกษาเทศบาลตำบลจันจว้าอำเภอแม่จันจังหวัดเชียงรายพบว่าในเขตเทศบาลตำบลจันจว้าผู้นำชุมชนทุกคนเห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ต้องการให้เทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานในการจัดการศึกษาด้านอาชีพธุรกิจ การท่องเที่ยวต้องการให้จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยวแบบชาวบ้าน (Home Stay) และภาษาต่างประเทศประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและตกแต่งสถานที่ให้สวยงามมีความปลอดภัยสำหรับด้านอาชีพหัตถกรรมพื้นบ้านต้องการให้จัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการผลิตการสนับสนุนงบประมาณและตลาดจำหน่ายผลผลิต

ในการดำเนินงานศึกษาวิจัยแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบนเกิดกลไกความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาชุมชนด้วยการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา สร้างแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อสนองต่อความต้องการของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบนของสถานศึกษาเครือข่ายที่มีกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจนในรูปแบบเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากรรมการสถานศึกษา ชุมชนหน่วยงานต้นสังกัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากผลการประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงานร้อยละ 80 ขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่ชัดเจน มากกว่าการประชุมขอความคิดเห็นจากการดำเนินงานของสถานศึกษา
2. ควรมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องมีการวัดและประเมินผลสมรรถนะของนักเรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยมุ่งพัฒนานักเรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 มีทักษะกระบวนการคิด ทักษะการเรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ สรุปความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการทำงานเป็นทีมเพื่อสร้างภาวะผู้นำผู้ตาม มีทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและไม่ให้เกิดความแตกต่าง เหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนในชนบท
3. การพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาควรมีการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาและจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นระบบที่ชัดเจนผู้ที่เกี่ยวข้องควรกำกับติดตามการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. สถานศึกษาควรปรับเปลี่ยนกระบวนการวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการศึกษาโดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
2. ควรมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ความสามารถแก่ครู และบุคลากรทางการศึกษาในเรื่องการจัดการศึกษาและภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
3. ควรส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะต้องมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมงานเครือข่ายให้ผู้ปกครองและชุมชนรับทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องเพื่อการปรับปรุงการบริหารงานโดยยึดแนวทางการพัฒนาตามกลุ่มเครือข่ายที่มีคุณภาพเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน
2. ควรวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการศึกษาศูนย์เครือข่ายตามความต้องการของผู้ปกครอง ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคเหนือตอนบน

บรรณานุกรม

- จำลอง รัตนโกเศศ. (2552). **การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นันทน์รี เสียมใหม่. (2559). **ความต้องการของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเกาะสีเฮอร์อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. สาขาวิทยบริการภูเก็ต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทิพาพร ตันขศิริ. (2551). **ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนนานาชาติจังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พาทิพย์ ชมคำ. (2551). **การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พีรศักดิ์ หม่อมกันทา. (2553). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านแหลมโพธิ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553). “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553” เล่มที่ 127 ตอนที่ 45ก.
- วันชัย คำลือ. (2551). **ความต้องการของผู้นำชุมชนที่มีต่อการจัดการศึกษาด้านอาชีพของกองการศึกษาเทศบาลตำบลจันจว้าอำเภอแม่จันจังหวัดเชียงราย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. คณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2554). **แนวคิดและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารยุทธศาสตร์ของหน่วยงานภาครัฐ.** ในประมวลสาระชุดวิชาการบริหารยุทธศาสตร์ หน่วยที่ 1 หน้า 75- 79. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช: นนทบุรี.
- สุวิชา วิริยมานุวงศ์. (2554). **การวิจัยและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.